

ciola. Decyzji tej więc kapłan nie pozwoli podjąć pośpiesznie. Kryteriami oceny dla kapłana będą przede wszystkim: refleksja rodziców nad obowiązkami wychowawczymi, kontakt ich w tym czasie z Kościołem (innymi rodzicami, zakonnikami, katechetkami, apostołami), przemyślany wybór chrzestnych, i sama zgoda na taki czas oczekiwania. Jeśli rodzice zdecydowali, by nie chrzcili w ogóle albo odłożyli chrzest na później, kapłan ma uszanować ich decyzję w duchu troski i miłości duszpasterskiej, ale musi utrzymać z nimi kontakt. Chrzest opóźniony jest nadal przedmiotem odpowiedzialności Kościoła.

4. Przygotowanie do chrztu jest częścią istotną obowiązku ewangelizacji, spoczywającego i na kapłanie, i na świeckich. Pytania i reakcje rodziców powinny kapłanom dawać rozeznanie w sytuacji miejscowej, gdzie Kościół spotyka się ze światem, np. w zakresie odbioru języka i tematyki kazań.

III. W okręgu paryskim obowiązuje 6 zasad:

1. „Prośba i zapisanie” jest pierwszym prawdziwie duszpasterskim kontaktem z rodzicami, połączonym z wpisem do księgi zgłoszeń; zaleca się je przed urodzeniem dziecka.

2. Przygotowanie rodziców, przynajmniej jednego z nich, przez kapłana, odbywa się z zasady na zebraniach, w których wypada, by brali udział gorliwi rodzice z parafii.

3. Co do czasu chrztu, nie należy go opóźniać, gdy życie chrześcijańskie rodziny jest kapłanowi znane; czas próby dla innych rodziców trwać może maksimum kilka tygodni, ale kapłan udzielający chrztu ma mieć pewność, że rodzice rzeczywiście przeszli przygotowanie.

4. W wyborze chrzestnych kryterium ma być życie chrześcijańskie; powinni oni przejść formację wraz z rodzicami.

5. W niebezpieczeństwie śmierci — o czym rodziców przy zgłoszeniu należy wyraźnie uprzedzić — chrztu udziela się natychmiast; należy się modlić za dzieci nieochrzczone, aby nie umarły bez chrztu (modlitwa powszechna).

6. Dzień i godzinę udzielania chrztu należy ogłosić parafianom i zaprosić na chrzest zwłaszcza narzeczonej i młode małżeństwa. Pierwszy rok stosowania tych zasad na próbę upłynął w czerwcu 1967. Są już opublikowane sprawozdania w *La Maison-Dieu* oraz *Paroisse et Liturgie*.

Lublin

KS. WOJCIECH DANIELSKI

SPRAWOZDANIE Z SYMPOZJUM: OBRĘDY CHRZTU DZIECI

W dniach 24—25 czerwca 1971 r. odbyło się w Krościenku nad Dunajcem III Sympozjum Liturgiczne pracowników naukowych, absolwentów oraz współpracowników Katedry Liturgiki KUL, poświęcone odnowionej liturgii Chrztu dzieci.

Poprzednie dwa sympozja odbyły się również w Krościenku w okresach wakacyjnych i miały podobny charakter. Pierwsze w dniach 12—13 sierpnia 1969 r. poświęcono najnowszym dokumentom odnowionej liturgii, przede wszystkim zatrzymując się nad *Ordo Missae*; jedynie komunikaty zaprezentowały nowy Kalendarz Rzymski, ryt małżeństwa i chrztu dzieci: wszystkie referaty ukazały się w ramach specjalnego skryptu powielonego przez KUL jako *Materiały pomocnicze do wykładów z liturgiki. Komentarz do ksiąg liturgicznych wydanych w 1969 r.*, (Lublin 1970,

s. 234), niektóre również w ramach *Biuletynu odnowy liturgii* drukowanego w *Collectanea Theologica* (R. 40 (1970) fasc. I s. 91—113 fasc. II s. 87—100; fasc. III s. 75—86 i 91—94; fasc. IV s. 82—93). Drugie sympozjum w dniach 30 czerwca do 2 lipca 1970 r. zajęło się jedynie nowym porządkiem czytań mszalnych (*Ordo Lectionum Missae*); sprawozdanie ze skrótem wygłoszonych 9 referatów i dyskusji opublikował o. Jerzy Kopec CP również w *Biuletynie: (Coll. theol.* 41 (1971) fasc. III s. 95—102, nadto referat o komentarzu do czytań opublikowano w całości tamże, s. 102—110.

W tegorocznym sympozjum uczestniczyło ok. 45 księży pracujących w różnych diecezjach, zaangażowanych w odnowę liturgii. Pierwszy raz większość z 10 referatów wygłosili zaproszeni przez Katedrę Liturgiki specjaliści z innych ośrodków. Program obejmował następujące referaty: I sesja: (teologia, dzieje i adaptacja):

- Ks. dr Michał Tschuschke (Poznań) — *Teologia chrztu dzieci w świetle nowego rytu w aspekcie personalistycznym,*
2. Ks. dr Wacław Schenk (KUL) — *Uwagi historyczne do nowego rytu Chrztu dzieci.*
3. O. dr Franciszek Małaczyński OSB, Kraków — *Problemy przekładu polskiego i adaptacji Ordo Baptismi Parvulorum i innych opublikowanych części Rytuau.*

II sesja (Słowo Boże i odpowiedź zgromadzenia):

4. Ks. mgr Ireneusz Pawlak (KUL) — *Spiew i muzyka w obrzędach chrztu dzieci.*
5. Ks. dr Michał Czajkowski (Wrocław) — *Dobór czytań biblijnych i ich teologiczne znaczenie.*
6. Ks. dr Bolesław Kosecki (Pelplin) — *Problemy homilii chrzestnej.*

III sesja (Problemy prawne i pastoralne):

7. Ks. dr Władysław Sobczyk (ATK) — *Chrzest dzieci w życiu wspólnoty parafialnej.*
8. Ks. dr Roman Michałek (Iłówiec) — *Aspekt prawny odnowionej liturgii chrztu dzieci.*

IV sesja:

9. Ks. dr Piotr Gajda (Tarnów) — *Miejsce chrztu w nowej koncepcji wnętrza kościelnego.*
10. Ks. mgr Marian Pisarzak MIC (Lublin) — *Udział służby liturgicznej w sakramencie chrztu św.*

Niestety, dla całościowego ujęcia tematu zabrakło zaplanowanych pierwotnie dwu referatów: pierwszy o charakterze teologicznym miał przedstawić inicjację chrześcijańską w jej aspekcie paschalnym i eklezjalnym (stąd pierwszy referat poprzestał na ujęciu personalistycznym chrztu), drugi — pastoralny, miał przedstawić metodę i tematykę przygotowania rodziców i chrzestnych do Chrztu ich dziecka, z tego powodu pominięte w referatach o czytaniach, o homilii i o warunkach prawnych. Ten ostatni problem jedynie został dotknięty w krótkim komunikacie ks. dr Wojciecha Danielskiego.

Obydwa dni obrad zaczynały się Zgromadzeniem Eucharystycznym, które koncelebrowali wszyscy uczestnicy sympozjum. Wieczorem pierwszego dnia odbyło się Nabożeństwo Chrzcielne celebrowane przez ks. prob. Stanisława Hartlieba. Liturgię sprawowano w miejscowym kościele Dobrego Pasterza o pięknie adaptowanym wnętrzu staraniem proboszcza

Krościenka, ks. kan. dr Bronisława Krzana. Warunki lokalowe dla symposiumu stworzył i liturgię przygotował jak co roku ks. dr Franciszek Blachnicki (KUL).

Referaty trwały z zasady po pół godziny. Dyskusji w pierwszej sesji przewodniczył ks. dr Bolesław Kosecki. Po referacie ks. dr Michała Tschuschkego i ks. prof. Wacława Schenka, dyskusja dotyczyła aspektu chrystocentrycznego i kosmicznego w teologii sakramentów oraz podstaw teologicznych dotychczasowej praktyki w sprawie chrztu niemowląt „quam primum”. Po referacie O. dr Franciszka Małaczyńskiego pytania dotyczyły możliwości traktowania pierwszych przekładów jako tymczasowych; zwłaszcza sygnalizowano potrzebę uwzględnienia strony muzycznej w przekładach; proponowano również poddanie przekładów szerszej dyskusji np. za pośrednictwem komisji liturgicznych w diecezjach lub publikacji w *Ruchu Biblijnym i Liturgicznym*, oczywiście dyskusja taka nie powinna trwać w nieskończoność, i po jej zamknięciu i uwzględnieniu przekład powinien obowiązywać bezwzględnie.

W drugiej sesji dyskusję prowadził ks. prof. Wacław Schenk. Po referacie ks. mgr Ireneusza Pawłaka dyskutanci proponowali, aby w pierwszym etapie zezwolić na swobodniejszy dobór śpiewów, zwłaszcza znanych o tematyce wielkanocnej, i dopiero w wyniku doświadczeń niektóre z nich uznać za obowiązujące; nadto, aby w doborze śpiewów liczyć się również z małymi kościołami, gdzie trudno rozwinać uroczystą procesję; aby wspólnotę parafialną całą zapoznać z nowym rytym chrztu, urządzając go o oznaczonej porze co kilka niedziel. Rzucona w dyskusji propozycja recytowania lub śpiewu przez wszystkich Symbolu Apostolskiego po wyznaniu wiary przez rodziców, odrzucono jako zbędny dublet. Po następnych dwu referatach przypomniano w dyskusji różnicę między katechazą, której zadaniem jest przygotowanie do przyjęcia sakramentu, a homilią, stanowiącą część składową liturgii.

Dyskusji w trzeciej sesji przewodniczył ks. prob. Stanisław Hartlieb z Konarzewa archid. poznańskiej. Poruszono tu najpierw konieczność opracowania dyrektorium duszpasterskiego, któreby towarzyszyło wprowadzaniu nowego rytu chrztu. Ks. dr W. Danielski przedstawił w formie komunikatu treść takiego dyrektorium wydanego we Francji w 1965 r. Druga pozycja dotyczyła popularnych opracowań do wręczania rodzicom zgłaszającym dziecko do chrztu, jak również pamiątkowych dyplomików mogących zastąpić jako stały dokument tzw. wypisy z aktu chrztu. Podjęto również temat odpowiedzialności rodziny jako związku sakramentalnego — także za przekazywanie życia nadprzyrodzonego: zwłaszcza zalecano rozmowy na ten temat z ojcem dziecka, który z zasady (np. już w diecezji katowickiej) zgłasza je do chrztu. Rodziny i grupy wiernych, świadome swego chrztu, będą zaczynem głębszego życia wspólnoty parafialnej. Wspominano też o próbach prowadzenia dziecka przez stopnie analogiczne do katechumenatu aż do przyjęcia chrztu w pełni świadomości (na Zachodzie). Pytania do drugiego referatu dotyczyły zasad prawnych chrztu poza kościołem parafialnym i chrztu *sub conditione*. W końcu ks. prof. W. Schenk zaproponował następujące możliwości, już obecnie pozwalające przygotowywać wiernych do odnowionego rytu chrztu dzieci. Są to:

- stałe daty i godziny udzielania chrztu zbiorowego z największą uroczystą oprawą (np. zamiast niesporów lub nabożeństwa), a w przyszłości co niedzielę na innej Mszy św.;
- przypomnianie o tej godzinie w codziennych ogłoszeniach, zróżnicowanych zależnie od pory roku liturgicznego, a ukazujących różne aspekty teologii sakramentu;

- urządzenie katechez chrzestnych czyli serii nauk przygotowawczych dla rodziców;
- zalecanie, by zgłaszano dziecko do chrztu jeszcze przed jego urodzeniem (okazją jest np. błogosławieństwo matki przed porodem),
- już obecnie też włączanie rodziców obok chrzestnych do udziału w rycie chrztu (znak krzyża na czole, świeca).

Czwartej sesji przewodniczył ks. dziekan Andrzej Majewicz ze Szczecina, słuchacz Studium Pastoralnego w Gorzowie. Dyskusja po referatach ks. dr Piotra Gajdy i ks. mgr Mariana Pisarzaka dotyczyła trzech spraw. Podniesiono pytanie o sens chrzcielnicy, dotychczas właściwie używanej jedynie do przechowywania wody chrzcielnej; obecnie powinno się nad nią samą udzielać chrztu, ma ona również sens jako znak przypominający i wzywający do pokuty i radosnego powrotu do łaski synostwa Bożego. Dotknięto też sprawy opieki nad stanem chrzcielnic, zwłaszcza zabytkowych, i ich dekorowaniem w święta. Wysunięta zaś propozycja, aby czytanie biblijne powierzać komuś z rodziny dziecka, spotkała się z odpowiedzią, że lepiej będzie dla słuchaczy słowa Bożego, gdy tego dokona przygotowany odpowiednio lektor. Wreszcie wysunięto wniosek, by referat ks. dr P. Gajdy udostępnić diecezjalnym komisjom do spraw budownictwa i sztuki sakralnej.

Dyskusja nad wnioskami końcowymi, rozpoczęta już w III sesji, dotyczyła czterech zagadnień; oto jej wyniki:

1° Wszystkie referaty Sympozjum będą opublikowane w specjalnym zeszycie *Ruchu Biblijnego i Liturgicznego*, na co wyraził zgodę zastępca redaktora naczelnego, O. dr Fr. Małaczyński.

2° Duszpasterstwo liturgiczne domaga się oparcia go o ośrodki naukowe, dlatego potrzeba centrum w skali krajowej, wydającego pomoce dla duszpasterzy i prowadzącego różne prace naukowe zlecane przez Komisję Episkopatu d/s Kultu. Załączek takiego ośrodka powstaje w Lublinie, obejmując na razie sprawy duszpasterswa służby liturgicznej.

3° Ten sam ośrodek przy współpracy autorów z innych środowisk wydaje *Biuletyn Odnowy Liturgii* od 1967 r. w objętości do 200 stron (maszynopisu) rocznie w kwartalniku *Collectanea Theologica*; w jego nr. 17 (*Coll. Theol.* 41 (1971) fasc. I).

4° Ośrodek mógłby również regulować sprawę wzorcowych ośrodków parafialnych, gdzie wcześniej niż we wszystkich parafiach wprowadzaby tłumaczenia i melodie dla zbadania ich i zebrania ostatnich poprawek, a ich duszpasterze otrzymywaliby odpowiednią formację i uprawnienia instruktorów na terenie swej diecezji, wspomagających komisje liturgiczne. Doświadczenie takie dało na terenie archid. warszawskiej wprowadzenie nowego rytu Mszy św.

5° Najgorętszą dyskusję wzbudził projekt stopniowego poszerzenia Sympozjum do rozmiarów krajowego zjazdu duszpasterstwa liturgicznego z udziałem księży biskupów, profesorów, przedstawicieli komisji liturgicznych diecezjalnych oraz referentów liturgicznych z zakonów męskich i żeńskich, wreszcie terenowych duszpasterzy oddanych odnowie liturgii; miejscem jego miałyby być któreś z łatwo dostępnych miast biskupich. W odpowiedzi podniesiono, że wykładowcy liturgiki mają swe doroczne spotkania (w 1971 r. już 10-ty raz w dniach 21—23 września w ramach III Kongresu Teologów Polskich), spotykają się również referenci zakonnicy, każda diecezja zaś powinna sama formować swoich referentów dekanalnych duszpasterstwa liturgicznego (przykład stanowi praca w die-

cezji opolskiej). O kongresie więc lub zjeździe można by myśleć co najwyżej w odstępach kilkuletnich, kładąc jednak nacisk na niezbyt liczne sympozja specjalistyczne. Utrzymując więc, zdaniem przeważającej liczby dyskuwantów, model naszego sympozjum, postanowiono nadal zabiegać o jego reprezentatywność dla wszystkich środowisk studiów liturgicznych i duszpasterstwa liturgicznego w diecezjach i zakonach w Polsce, aby z czasem mogło ono stanowić narzędzie w rękach Komisji Episkopatu d/s Kultu w przygotowywaniu członków komisji liturgicznych diecezjalnych i zakonnych do instruktażu wprowadzającego w terenie odnowę liturgii.

6° Następne, IV sympozjum w 1972 r. postanowiono poświęcić nowym obrzędom pogrzebowym *Ordo Exsequiarum*; zaproponowano też nazwiska specjalistów, aby ich prosić z referatami.

Dyskusję protokółowali O. dr Jerzy Kopeć CP i ks. Bohdan Papiernik.

KS. WOJCIECH DANIELSKI
KS. BOHDAN PAPIERNIK